

ЧЛАНЦИ

YU ISSN 0021—2652

УЗ ШЕЗДЕСЕТОГОДИШЊИЦУ ЗАПИСА — ИСТОРИЈСКИХ ЗАПИСА (1927—1987)

Јула 1927. године у Цетињу је изашао из штампе први број Записа, часописа за науку и књижевност. Од тада (1927) до сада (1987) часопис са краћим прекидима (1934, 1941—1947) излази 60 година. Данас су Записи, од 1948. године Историјски записи, часопис са најдужим стажом излажења у Црној Гори.

За покретање и редовно излажење Записа до маја 1933. године првенствено и једино треба захвалити њиховим покретачима уреднику Душану Вуксану и члановима уређивачког одбора: Илији Зорићу, Радосаву Меденици, Милану Вукићевићу и Виду Латковићу, који су схватили нужност покретања и одржавања оваквог часописа у Црној Гори.

Од покретача Записа данас је жив једино Радосав Меденица. Почетком ове године посјетили смо га у његовом стану у Београду и са њим имали дужи разговор. Меденица ће у мају навршити 90 година живота. Физички се добро држи. Више не ствара, а вријеме проводи у својој личној библиотеци. Разговарали смо и о покретању Записа. На наше питање „Како сте покренули Записе“, одговорио је:

„Милан Вукићевић, Видо Латковић и ја били смо нераздвојни другови у Цетињу. Били смо покретачи и учесници скоро сваке књижевне акције у Цетињу. Ја сам био од њих најстарији и због тога су ме сматрали неким прваком. Са Душаном и Илијом Зорићем договорили смо се да покренемо часопис са скромним именом. Договорили смо се да сваки држи свој сектор рада. Након договора прешло се на остварење договореног и покренули смо часопис коме смо дали име Записи. Било је то прије 60 година. Посебно ми је драго што часопис и данас излази, што сте се сјетили његових покретача и што сте ме посјетили. Записи су

данас најугледнији часопис у Црној Гори, па ако хоћете и у Југославији. Вама и Редакцији честитам велики јубилеј Записа“

Данас би било веома тешко, скоро немогуће изучавати прошлост Црне Горе без коришћења докумената и радова објављених у Записима — Историјским записима. Посебно је њихов огромни значај у томе што је у њима објављена велика архивска грађа од које је данас један дио (због пропадања) тешко употребљив или је чак сасвим пропао.

У науци је познато да је важнија дворска архива у току првог свјетског рата била закопана. Откривена је и откопана тек 1923. године. Због закопавања и влаге дио те грађе је оштећен или сатруо. Након њеног откривања, пописана је 1925. године и смјештена у Државном музеју у Цетињу. У тој архиви, која је временски обухватала период од 1482. па закључно са 1915. годином, пописано је 10443 документа, међу којима је било 16 докумената на пергаментну и 23 хрисавуље почев од 1482. године. Ова и друга документа припремао је и објављивао у Записима Душан Вуксан, који је 1926. године постављен за управитеља Државног музеја у Цетињу.

Због одласка Р. Меденице, В. Латковића и М. Вукићевића и из других разлога, Записи су запали у кризу средином 1933, па због тога нијесу излазили током 1934. године. Почетком 1935. године часопис наставља да излази у мјесечним свескама, као орган Цетињског историјског друштва, чији је предсједник био митрополит Дожић.

Уредник је и даље остао Душан Вуксан, а одговорни уредник Ристо Драгићевић. Од јануара 1935. па закључно с априлом 1941. године, када је изашла посљедња свеска у међуратном периоду, Записи су објављивали архивску грађу, чланке из прошлости Црне Горе и разне биљешке.

Од 1927. до 1941. године Записи су излазили у мјесечним свескама на 64 стране. У том периоду (са прекидом 1934) изашло је 146 свесака на 9.280 страница. Знатан дио овог простора односи се на архивску грађу. Због тога би се могло рећи да су Записи и дио архивске грађе Црне Горе. У томе и јесте њихов непроцејиви значај.

Послије ослобођења (1945) у условима обнове земље и развоја социјалистичких друштвених односа, захваљујући прегаоцима на пољу историјских наука на челу са Јагошем Јовановићем, почетком 1948. године обновљени су Записи под измијењеним именом Историјски записи. Од тада (1948) до сада (1987) објављене су 154 свеске, броја и двоброја Историјских записа, на око 24.415 страница. То је значајно и по самом обиму, а посебно по значају.

Дакле, од 1927. до 1987. године објављено је 300 свесака, односно бројева и двобројева Записа — Историјских записа на 33.695 страница.

Када би се данас сабрало и анализирано све што је објављено у часопису за протеклих 60 година, могло би се рећи да су Записи — Историјски записи једна врста историје Црне Горе која обухвата различите области њеног политичког, друштвеног, културног и економског живота у појединим временским раздобљима. Исто тако њихова је значајна улога и у изучавању међусобних веза и односа југословенских народа и Југославије као државе у цјелини.

Поводом појединих годишњица о Записима су писали Душан Вуксан (Записи 1932), Ђоко Пејовић, Ристо Драгићевић (Историјски записи, 1964/3) и Јован Р. Бојовић (Историјски записи 1977/1, 1986/4).

Данас, када обиљежавамо 60 годишњицу излагања Историјских записа, морамо се још једном подсетити имена њихових покретача и уредника: Душана Вуксана, Радосава Меденице, Милана Вукићевића, Вида Латковића, Илије Зорић, Риста Драгићевића, Јагоша Јовановића, Андрије Лаиновића, Мирчете Ђуровића, Ђока Пејовића, Радомана Јовановића, Ђура Вујовића и Јована Р. Бојовића, чланова редакција, као и многобројних сарадника из Црне Горе, Југославије и иностранства, који су сваки на свој начин дали допринос излагању часописа и његовом уређивању, а тиме изучавању прошлости Црне Горе, њених веза и односа са другим државама до 1918. године, као и историје Југославије и Црне Горе у југословенској држави.

У послеријатном излагању Историјски записи су одиграли значајну улогу и у изучавању револуционарних токова у Црној Гори у међуратном периоду и посебно у току ослободилачког рата и социјалистичке револуције (1941—1945).

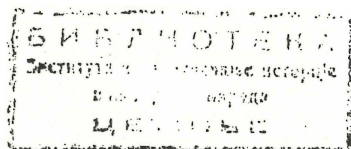
Поводом јубилеја Историјских записа прошле године је формиран Одбор од 66 чланова од истакнутих научних, културних и јавних радника Црне Горе на челу са бившим уредником и садашњим предсједником Црногорске академије наука и умјетности професором Мирчетом Ђуровићем. Одбор је донио Програм обиљежавања ове годишњице, који поред осталог садржи објављивање Библиографије Записа — Историјских записа (у штампи), одржавање Округлог стола на тему Улога научне периодике у развоју историографије о Црној Гори са посебним освртом на Записе — Историјске записе (у припреми), објављивање јубиларног броја Историјских записа и друго (види Програм прославе, Историјски записи 1986/4).

Овим бројем Историјски записи обиљежавају 60 година од почетка свог излагања. За протеклих 60 година они су пратили токове развитка и Црне Горе као самосталне државе и Црне Горе као саставног дијела Југославије.

О значају Записа — Историјских записа у развоју црногорске историографије, улози њихових уредника и чланова редакције у излагању и програмској оријентацији, као и њихових сарадника у изучавању појединих питања — потпунији и објективнији суд ће дати будуће генерације историчара. Али сви ће се они сложити у томе да је Записима — Историјским записима ударен темељ систематском изучавању прошлости Црне Горе и да су они остали доследни историјској науци.

Јован Р. Бојовић

(ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ)

ЗАПИСИ

ЧАСОПИС ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Уредник:

ДУШАН ВУКСАН

Уређивачки Одбор:

**ИЛИЈА ЗОРИЋ, РАДОСАВ МЕДЕНИЦА,
МИЛАН ВУКИЋЕВИЋ и ВИДО ЛАТКОВИЋ**

Душан Вуксан, уредник Записа 1927—1941.

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

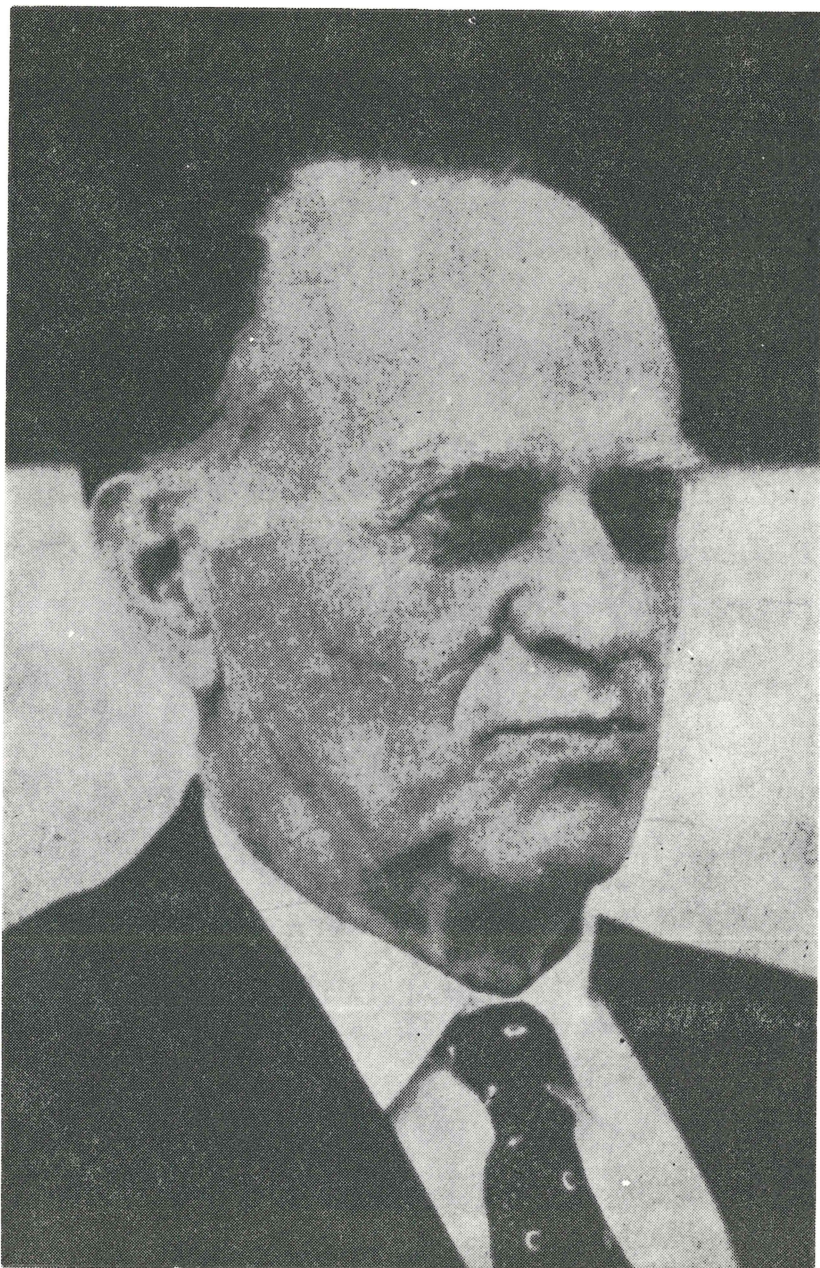
ЗАПИСИ

ГЛАСНИК ЦЕТИЊСКОГ ИСТОРИЈСКОГ ДРУШТВА

ГОДИНА VIII, КЊИГА XIII

ЈАНУАР 1935

Ц Е Т И Њ Е

Ристо Драгићевић, одговорни уредник Записа 1935—1941.

ТАКСА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

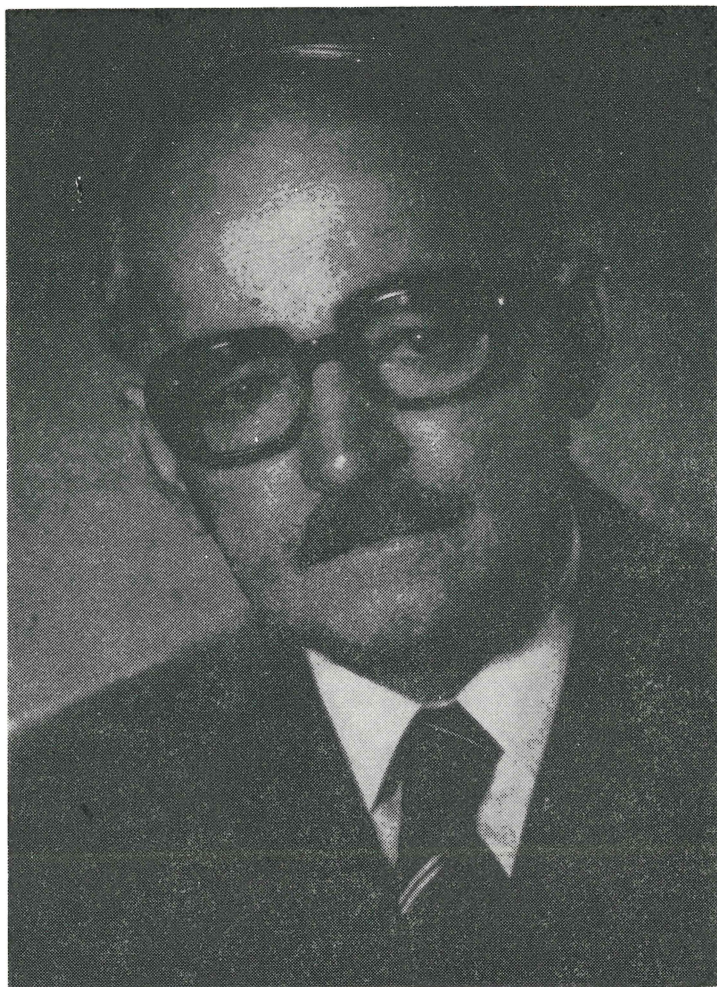
ИСТОРИСКИ ЗАПИСИ

ОРГАН ИСТОРИСКОГ ДРУШТВА НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ
ЦРНЕ ГОРЕ

КЊИГА I, СВЕСКА 1-2

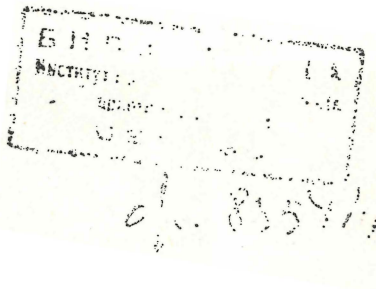
ЈАНУАР-ФЕБРУАР 1948

ЦЕТИЊЕ

Јагош Јовановић, први одговорни уредник Историјских записа

ТАКСА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

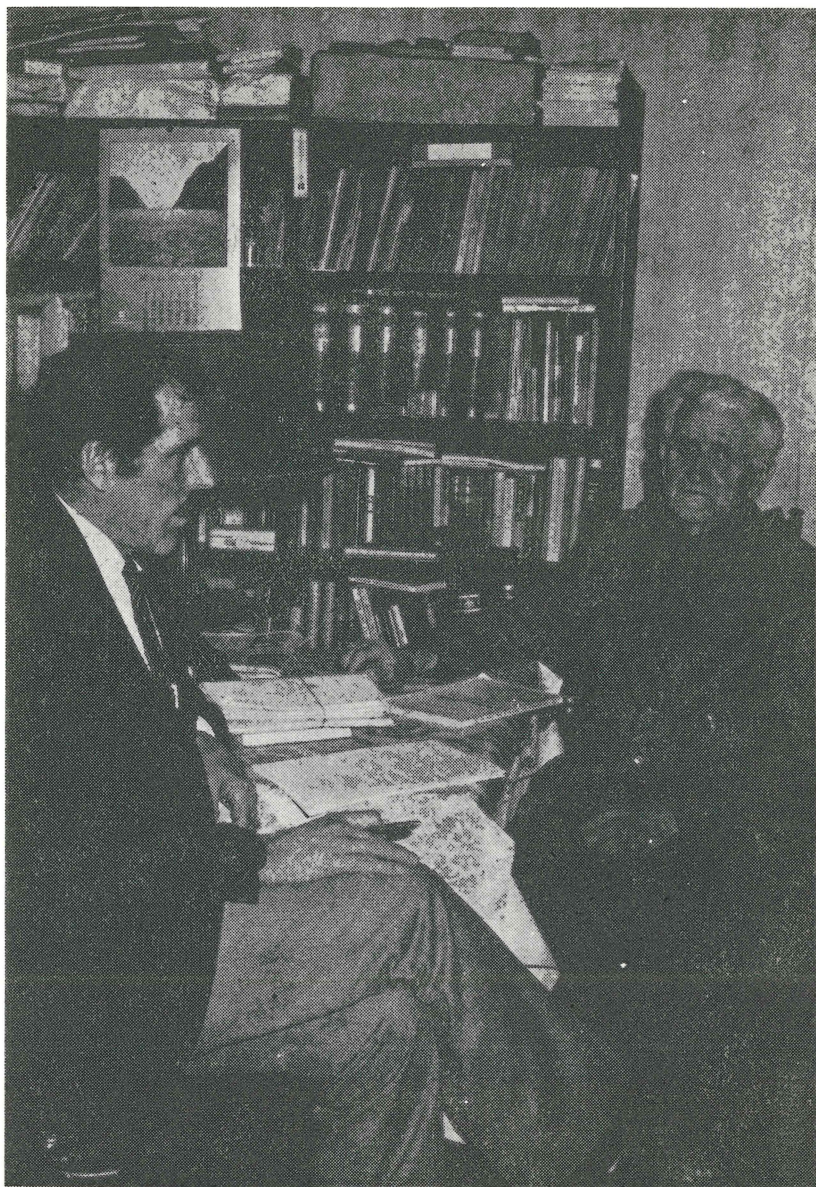
ИСТОРИСКИ ЗАПИСИ

ОРГАН ИСТОРИСКОГ ИНСТИТУТА
НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

ГОДИНА VI, КЊИГА IX

1

195
ЦЕТИЊЕ

Радосав Меденица један од чланова првог Уређивачког одбора Записа (1927), и Јован Р. Бојовић, садашњи одговорни уредник Историјских записа.